

DİJİTALLEŞEN TOPLUMDA KUŞAKLAR ARASI İNTERNET KULLANIM FARKLILIKLARI

TÜİK 2004–2024 Verileri Üzerinden Bir Değerlendirme

Gülfiz POYRAZ

2025

İçindekiler Tablosu

1. Giriş:	2
1.1 Özet:	2
1.2 Araştırmanın Amacı, Önemi ve Kapsamı	2
2. Yöntem:	3
2.1 Veri Analiz Teknikleri ve Araçları:	3
2.2 Analiz Sürecinin Adımları:	3
3. Bulgular:	3
4. Tartışma	7
5. Sonuç ve Öneriler	8
6. Ek Bilgi	9
6.1 Tablolar ve Şekiller Dizini	9
Tablolar	9
Şekiller	9
7. Kaynakça	9

1. Giriş:

1.1 Özet:

Günlük yaşamda sağladığı kolaylıklar nedeniyle kullanımı giderek yaygınlaşan teknolojik ürünlerin başında internet ve sosyal medya gelmektedir. Günümüzde, günlük yaşamın sürdürülmesinde vazgeçilmez unsurlar olarak görülmekle birlikte, sosyal problemlerin çözümünde de önemli rollere sahiptirler. İnternette alışveriş, internet bankacılığı, e-devlet ve e-sağlık uygulamaları gibi teknolojik hizmetler, günümüz dünyasında insanlara büyük kolaylıklar sağlamak ve günlük yaşamın temel gereksinimlerinden biri haline gelmektedir.

Dijital okuryazarlık becerilerinin yalnızca çocuklar ve genç yetişkinler için gerekli olduğu düşünülmemelidir. Orta yaş ve yaşlı bireylere yönelik ilgi çekici ve yararlı ürünlerin tasarlanması ile teknolojik seçeneklerin daha etkin kullanımı, bireylerin yaşam kalitesinin artırılmasına ve sosyal uyumlarının kolaylaşmasına katkı sağlar.

Pandemi öncesi ve sonrası dönemlerde teknolojik ürünlerin kullanımı gençler arasında daha yaygın olmakla birlikte, yapılan istatistikler internet ve sosyal medyayı kullanan yaşlı nüfusun da giderek arttığını göstermektedir. Yaşlıların kendilerine internet konusunda güven duymamaları ve internette yaşanan çeşitli sorunlardan korkmaları, dijital okuryazarlık ve sosyal medya ile ilgili eğitimlerle desteklenebilir. Böylece yaşlı bireylerin sosyal medyada her gün vakit geçirmeleri, daha önce kopmuş oldukları arkadaş çevreleriyle yeniden iletişim kurabilmeleri, güvenli internet etkinliklerinden yararlanmaları, film ve belgesel gibi kültürel içeriklere erişimleri sağlanabilir.

Mevcut araştırma sonuçları, yaşlıların yeni bir teknolojiyi ya da ürünü kabul eden en son grup olduklarını göstermektedir. Ancak, bu teknoloji ya da ürün yaşlının daha önce karşılanmamış bir ihtiyacına cevap veriyorsa, onu kullanmaktan ya da satın almaktan kaçınmadıkları da gözlemlenmiştir. Gençlerin yaşlı bireylere internet ve teknolojiyi kullanmaları konusunda destek olmaları, aralarındaki etkileşimi artırmakta ve bu destek, yaşlıların internet kullanımında olumlu etkiler yaratmaktadır.

1.2 Araştırmanın Amacı, Önemi ve Kapsamı

Teknolojik gelişmelerin hız kazandığı günümüzde internet, bireylerin yaşamlarının vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Özellikle günlük yaşamın pek çok alanında kolaylık sağlayan internet ve dijital uygulamalar, sadece genç nüfusun değil, yaşlı bireylerin de yaşam kalitesini artırabilecek önemli araçlar arasında yer almaktadır. Ancak yaşlıların bu teknolojilere erişim ve kullanım düzeyleri, çeşitli nedenlerle sınırlı kalabilmektedir.

Yaşlıların internet kullanım alışkanlıkları ile ilgili yapılan birçok araştırma bulunmaktadır Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından 16-75 yaş aralığındaki bireyleri kapsayan veriler doğrultusunda yapılan çalışmalarda, gençler ve yaşlılar arasında internet kullanım oranlarının karşılaştırıldığı görülmektedir. Bu çalışmalar, iki kuşak arasındaki etkileşimin karşılıklı olarak olumlu sonuçlar doğurduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırmanın temel amacı, yaşlı bireylerin dijital teknolojilere adaptasyon düzeylerini analiz etmek, gençlerle olan etkileşimlerinin bu sürece etkisini ortaya koymak ve yaşlıların dijital dünyada “ben de varım” diyebilmelerini destekleyecek öneriler geliştirmektir. Özellikle Türkiye İstatistik Kurumu’nun (TÜİK) yayımladığı 16-75 yaş arası bireyleri kapsayan veriler üzerinden, yaşlı ve genç bireyler arasındaki internet kullanım farkları karşılaştırmalı olarak ele alınmaktadır.

Bu çalışmanın önemi, yaşlı bireylerin dijitalleşen dünyada geri planda kalmamaları ve toplumsal yaşama daha aktif katılmaları için gerekli olan dijital becerilerin geliştirilmesine katkı sağlamaktır.

Ayrıca kuşaklar arası teknoloji aktarımının ve gençlerin destekleyici rollerinin, yaşlı bireylerin internet kullanım alışkanlıkları üzerindeki etkisi de araştırmanın odak noktalarından biridir.

Bu bağlamda, çalışmanın kapsamı TÜİK'in ilgili yıllar arasında yayımladığı "Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması" verileriyle sınırlıdır. Ancak bu verilerde, katılımcıların cinsiyet, akrabalık ilişkileri ya da bireysel deneyimleri gibi ayrıntılı bilgiler yer almamaktadır. Ayrıca, verilerin yalnızca yüzde oranlara dayanması ve bireylerin birden fazla yanıt verebilme ihtimali, analizlerin yorumlanmasında bazı sınırlılıklar doğurmaktadır.

2. Yöntem:

Bu araştırmada kullanılan veriler, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından 2004–2024 yılları arasında gerçekleştirilen "Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması"na dayanmaktadır. Veriler, TÜİK tarafından yıllık olarak uygulanan anketler aracılığıyla toplanmıştır. Anketler, 16-74 yaş aralığındaki bireylere yöneltilen yapılandırılmış sorulardan oluşmaktadır. Katılımcılara interneti hangi amaçlarla ve ne sıklıkla kullandıkları, e-devlet hizmetlerine erişim durumları ve dijital ortamda gerçekleştirdikleri faaliyetler gibi konularda sorular yöneltilmiştir. Elde edilen veriler, TÜİK'in resmî internet sitesinde Excel ve Word formatlarında yayımlanmaktadır (TÜİK, 2024).

2.1 Veri Analiz Teknikleri ve Araçları:

Yaş grupları, cinsiyet ve eğitim düzeyine göre internet kullanım oranları yüzde ve frekans analizleriyle değerlendirilmiş, yıllar arası değişimler karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Ayrıca, lineer regresyon modeli kullanılarak internet kullanımındaki trendler ve değişimlerin matematiksel olarak modellenmesi sağlanmıştır. Analiz sürecinde tablolar ve grafiklerden yararlanılarak görsel sunumlar oluşturulmuştur.

2.2 Analiz Sürecinin Adımları:

1. TÜİK'in 2004–2024 yılları arasındaki "Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması" verilerinin temin edilmesi
2. Yaş grubu, cinsiyet, eğitim düzeyi ve iş gücü durumu değişkenlerine göre verilerin sınıflandırılması
3. 65-74 yaş grubuna ait verilerin detaylı olarak ayrıştırılması
4. Zaman içindeki değişimlerin belirlenmesi ve karşılaştırmalı analiz yapılması
5. Elde edilen bulguların tablolar ve grafiklerle desteklenerek raporlanması

3. Bulgular:

TÜİK verileri incelendiğinde, bazı yıllarda eksik verilerin bulunduğu ve bazı yılların anket değerlendirmelerinin yapılmadığı tespit edilmiştir. Bu eksik veriler çıkarılmış ve 2004 yılı yerine 2007 yılı sonrasındaki veriler kullanılmıştır. Veriler, yaş grupları, cinsiyet, iş gücü durumu ve toplam değerler gibi demografik değişkenler açısından sunulmuştur

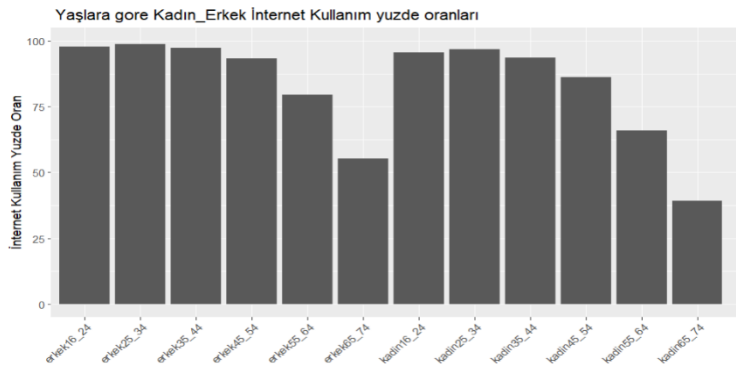
Soru sayısı	TÜİK özel amaçla resmi makamların web sitelerini ve uygulamalarını kullanan ve İnternet üzerinden kamu hizmetlerinden yararlanan bireylere sorduğu anket sorularının bazıları. (2004-2024 yılları uygulanan)
1	İnternet üzerinden sesli veya görüntülü arama yapma (WhatsApp, Facetime, Viber, Messenger, Skype, Snapchat vb. kullanarak)
2	e-posta gönderme / alma
3	İnternet bankacılığı (web sitesi veya mobil bankacılık uygulamaları)
4	Sosyal medya (Facebook, Twitter, Instagram, Snapchat vb.) üzerinde profil oluşturma, mesaj gönderme veya fotoğraf vb. içerik paylaşma
5	Sağlıkla ilgili bilgi arama (yaralanmalar, hastalıklar, beslenme, sağlığın iyileştirilmesi gibi)
6	Çevrimiçi haber sitelerini / gazeteleri / haber dergilerini okuma
7	Müzik dinlemek (Spotify, web radyosu, Fızy Turk, YouTube Müzik vb.) veya müzik indirme Listening to music
8	Toplumsal veya siyasal bir konuda online bir oylamaya katılma
9	Mal veya hizmet satışı (Facebook Marketplace, Gittigidiyor, Sahibinden, Letgo, Sahaf, Dolap, Bebe Cruz, Tarz2 vb.)
10	Mal ve hizmetler hakkında bilgi arama

Tablo 1: TÜİK Anketinde Yer Alan İnternet Kullanım Amaçlarına Yönelik Soru Başlıkları (2004–2024)

Yaş	16-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65-74
Eğitim	Okur-yazar değil	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	Doktora
İşgücü	Ücretli çalışan	Aile yanında çalışan	İssiz	Öğrenci	Emekli	

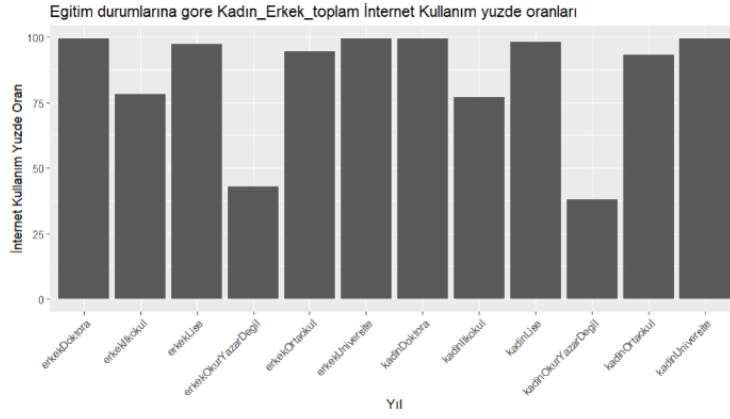
Tablo 2: Yaş Grupları, Eğitim Düzeyi ve İşgücü Durumuna Göre Demografik Dağılım

Aşağıda, kadın ve erkeklerin yaş gruplarına göre internet kullanım oranlarının dağılımında sasa çarpıklık olduğu görülmektedir. Bu sola çarpıklığın sebebi, gençlerin internet kullanım oranlarının yaşlıların internet kullanım oranlarından daha yüksek olduğunu göstermektedir.

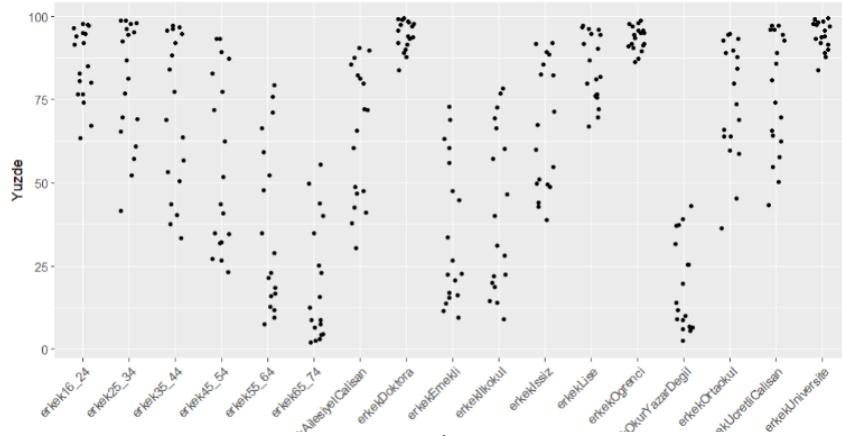
Şekil 1: Yaş Gruplarına Göre Kadın ve Erkeklerin İnternet Kullanım Yüzdeleri

Eğitim durumlarına göre internet kullanımında, doktora yapan bireylerin yanı sıra lise ve üniversite öğrencilerinin interneti oldukça yoğun kullandığı, öte yandan okur yazar olmayan ve 64-75 yaş arasındaki bireylerin internet kullanım oranlarının çok düşük olduğu gözlemlenmektedir.

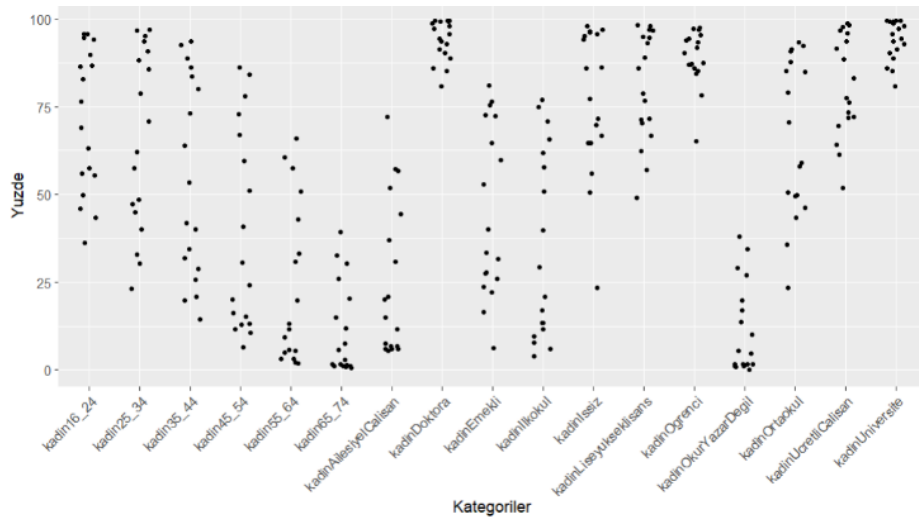

Şekil 2: Eğitim Durumlarına Göre Kadın ve Erkeklerin İnternet Kullanım Yüzdeleri

Tüm kategorilerin internet kullanım yüzdelerine baktığımızda, 55-75 yaşlarındaki yaşlıların okur yazar olamamaları, internet kullanımının düşük olduğunu göstermektedir.

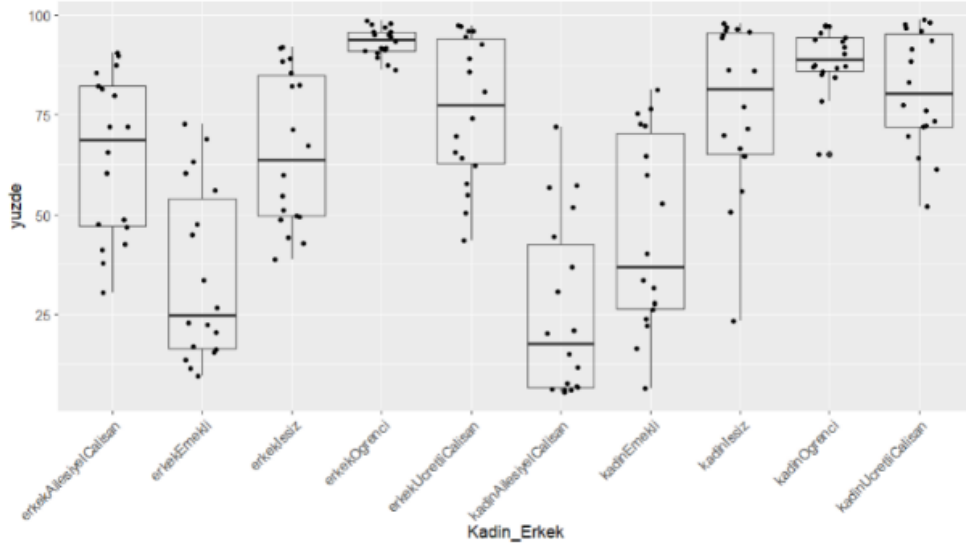

Şekil 3: Erkeklerin Tüm Kategorilerde İnternet Kullanımı

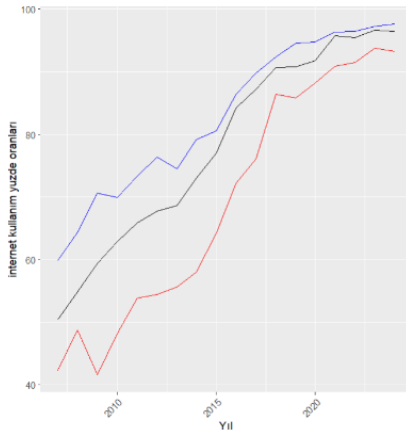
Şekil 4: Kadınların Tüm Kategorilerde İnternet Kullanımı

Boxplot yardımıyla kadın ve erkeklerde iş gücüne göre internet kullanım oranlarının ortalama değerleri incelendiğinde, öğrencilerin interneti çok fazla kullandığı görülmektedir.

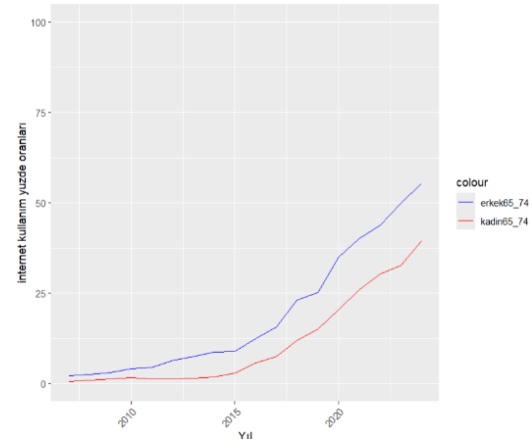

Şekil 5 : Kadın ve Erkeklerde İş Gücüne Göre İnternet Kullanım Yüzde Oranlarının Boxplot ile Gösterimi

Yapılan analizler, 16-24 yaş grubunda internet kullanım oranlarının oldukça yüksek olduğunu, 65-74 yaş grubunda ise özellikle kadınlar arasında bu oranın daha düşük seviyelerde kaldığını göstermektedir.

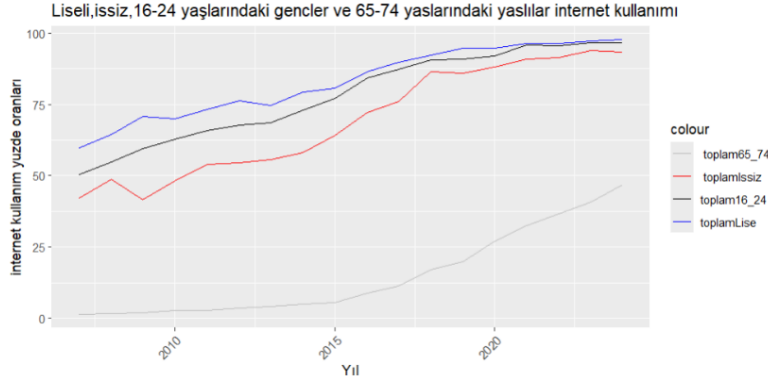

Şekil 6: 16-24 Yaş Arası Lise Eğitilmiş İşsizlerin Yıllara Göre İnternet Kullanım Yüzde Oranları.

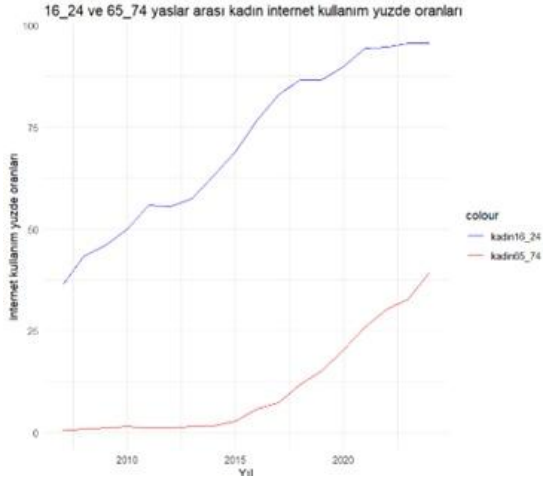

Şekil 7: 65-74 Yaş Arası Kadın ve Erkeklerin İnternet Kullanım Yüzde Oranları

Yapılan çalışmada, 65-74 yaşlarındaki kadın ve erkeklerin internet kullanım oranları 2020'den sonra artış göstermeye başlamış olsa da, gençlerle aralarındaki farkın hâlâ oldukça belirgin olduğu grafiklerle açıkça görülmektedir.

Şekil 8: 16-24 yaşlarındaki liseli işsiz gençler ile 65-74 yaşlarındaki bireylerin internet kullanım oranları

Şekil 9: 16-24 yaşlarındaki bireyler ile 65-74 yaşlarındaki bireylerin internet kullanım oranları

4. Tartışma

Bu çalışmada elde edilen bulgular, yaş grupları ve cinsiyetler arasında internet kullanım oranlarında belirgin farklar olduğunu göstermektedir. Özellikle 16-24 yaş grubundaki bireylerin interneti yoğun bir şekilde kullandığı, buna karşın 65-74 yaş grubundaki bireylerin kullanım oranlarının daha düşük seviyelerde kaldığı görülmüştür. 2020 sonrası dönemde yaşlı bireylerin internet kullanımında artış yaşansa da gençlerle aralarındaki fark hâlâ dikkat çekici düzeydedir. Kadınlar özelinde yapılan incelemelerde ise, 65-74 yaş grubundaki kadınların internet kullanım oranlarının erkeklere göre daha düşük olduğu saptanmıştır. Bu bulgular, yaş ve cinsiyet temelli dijital katılım eşitsizliğini gözler önüne sermektedir.

Literatürde de benzer şekilde, yaşlı bireylerin teknolojiye adaptasyon süreçlerinin genç bireylere kıyasla daha yavaş ilerlediği belirtilmektedir (Güngör & Bayraktar, 2020). Teknolojiye duyulan güven eksikliği, dijital becerilerde yetersizlik ve öğrenmeye yönelik motivasyon düşüklüğü bu süreci olumsuz etkileyen faktörler arasında yer almaktadır. Ancak araştırmalarda, yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına uygun, kullanıcı dostu dijital hizmetler sunulduğunda bu grubun da teknoloji kullanımına istekli olduğu ifade edilmektedir (Selwyn, 2004). Özellikle pandemi sürecinde artan dijital ihtiyaçlar, yaşlı bireyleri dijital araçlara yönelmeye teşvik etmiş; sağlık hizmetlerine erişim, çevrimiçi iletişim ve dijital bankacılık gibi alanlarda kullanım oranlarında artış gözlemlenmiştir.

Bu bağlamda, çalışmada ortaya konan veriler hem literatürle uyumludur hem de mevcut durumu güncel verilerle destekleyerek net bir şekilde ortaya koymaktadır. Genç bireylerin teknolojiye

hâkimiyeti, yaşlı bireylerin ise daha çok destek ve yönlendirmeye ihtiyaç duyduğu bu süreçte, kuşaklar arası etkileşimin önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Gençlerin yaşlı bireylere dijital alanlarda rehberlik etmesi hem toplumsal dayanışmayı artırmakta hem de yaşlı bireylerin dijital dünyada daha aktif rol almalarını sağlamaktadır.

Çalışmada elde edilen bulgular, yaş ve cinsiyetin internet kullanımında önemli bir belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır. Genç bireylerin dijital teknolojilere daha kolay uyum sağladığı, yaşlı bireylerin ise bu sürece daha yavaş uyum sağladığı görülmektedir. Bu durum, literatürde yer alan “yaş ilerledikçe teknolojiye uyumun zorlaştığı” yönündeki görüşleri desteklemektedir. Ayrıca, genç bireylerle kurulan sosyal bağların yaşlıların teknoloji kullanımına olumlu katkı sağladığı görülmüş ve bu da önceki çalışmalarla uyumlu sonuçlar vermiştir.

5. Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada, 16-24 yaş aralığındaki liseli ve işsiz genç bireylerle 65-74 yaş aralığındaki yaşlı bireylerin internet kullanım oranları karşılaştırılmış ve aradaki farklar dikkat çekici şekilde ortaya konmuştur. Genç bireylerin interneti yoğun şekilde kullandığı görülürken, yaşlı bireylerin kullanım oranlarının daha düşük seviyelerde kaldığı belirlenmiştir. Bu durum, dijital teknolojilerin yaş gruplarına göre farklı düzeylerde benimsenip kullanıldığını göstermektedir.

Bu bulgu beraberinde şu soruyu gündeme getirmektedir: 65-74 yaş grubundaki bireyler neden hâlâ genç bireyler kadar aktif bir şekilde internet kullanamamaktadır? Grafiklerde açıkça görüldüğü üzere, bu yaş grubunda özellikle 2020 sonrasında internet kullanımında belirgin bir artış yaşanmış olsa da 16-24 yaş grubuyla kıyaslandığında aradaki fark hâlâ oldukça fazladır. Bu fark, yaşlı bireylerin dijital teknolojileri benimseme sürecinde çeşitli engellerle karşı karşıya olduğunu düşündürmektedir.

Peki bu engeller nelerdir? Yaşlı bireylerin dijital ortamlarda hata yapmaktan çekinmeleri, güvenlik konularında endişe duymaları ya da yeterli bilgiye sahip olmamaları, teknolojiye karşı mesafeli durmalarına neden olabilmektedir. Bu noktada şu soru önem kazanmaktadır: Yaşlı bireyler, dijital okuryazarlık konusunda desteklense, interneti daha rahat ve etkili bir şekilde kullanabilirler mi? Literatürdeki pek çok çalışma, yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına uygun bir yaklaşımla verilen destek sayesinde dijital araçları daha kolay benimsediklerini ve aktif birer kullanıcıya dönüşebildiklerini göstermektedir.

Bu bağlamda başka bir önemli soru da şudur: Bu destek kim tarafından sağlanmalı? Çalışmada da görüldüğü gibi, 16-24 yaş grubundaki bireyler interneti yoğun olarak kullanmakta ve dijital becerilere hâkim durumdadır. Bu güçlü dijital deneyim, yaşlı bireylerin desteklenmesinde önemli bir kaynak olabilir. Gençlerin, yaşlılara rehberlik etmesi; onlara e-devlet işlemleri, internet bankacılığı, sosyal medya kullanımı gibi temel alanlarda yardımcı olması, hem yaşlıların dijital dünyaya uyumunu kolaylaştıracak hem de kuşaklar arası etkileşimi güçlendirecektir.

Son olarak şu soru önemlidir: İnterneti etkin kullanan yaşlı bireylerin yaşam kalitesi artar mı? Yanıt büyük ölçüde evettir. Gündelik işlemleri kolaylaştıran dijital uygulamalar, kültürel içeriklere erişim imkânı ve sosyal medya aracılığıyla sağlanan sosyal etkileşim, yaşlı bireylerin hem zaman yönetiminde hem de toplumsal hayata katılımında daha aktif olmalarına katkı sunabilir.

Kısacası, yaşlı bireylerin dijital hayata dahil edilmesi, sadece bireysel yaşamlarını kolaylaştırmakla kalmayıp, toplumsal bağların güçlenmesine de katkı sağlayacaktır. Bu nedenle, “yaşlı

bireylerin dijital teknolojilere erişimini ve kullanımını nasıl artırabiliriz?” sorusu, bundan sonraki tüm uygulama ve araştırmalar için temel bir odak noktası olmalıdır.

6. Ek Bilgi

6.1 Tablolar ve Şekiller Dizini

Tablolar

Tablo 1:TÜİK Anketinde Yer Alan İnternet Kullanım Amaçlarına Yönelik Soru Başlıkları (2004–2024)	4
Tablo 2: Yaş Grupları, Eğitim Düzeyi ve İşgücü Durumuna Göre Demografik Dağılım	4

Şekiller

Şekil 1: Yaş Gruplarına Göre Kadın ve Erkeklerin İnternet Kullanım Yüzdeleri	4
Şekil 2: Eğitim Durumlarına Göre Kadın ve Erkeklerin İnternet Kullanım Yüzdeleri	5
Şekil 3: Erkeklerin Tüm Kategorilerde İnternet Kullanımı.....	5
Şekil 4: Kadınların Tüm Kategorilerde İnternet Kullanımı.....	5
Şekil 5 : Kadın ve Erkeklerde İş Gücüne Göre İnternet Kullanım Yüzde Oranlarının Boxplot ile Gösterimi.....	6
Şekil 6: 16-24 Yaş Arası Lise Eğitimli İşsizlerin Yıllara Göre İnternet Kullanım Yüzde Oranları.....	6
Şekil 7: 65-74 Yaş Arası Kadın ve Erkeklerin İnternet Kullanım Yüzde Oranları	6
Şekil 8: 16-24 yaşlarındaki liseli işsiz gençler ile 65-74 yaşlarındaki bireylerin internet kullanım oranları	7
Şekil 9: 16-24 yaşlarındaki bireyler ile 65-74 yaşlarındaki bireylerin internet kullanım oranları	7

7. Kaynakça

Güngör, C., & Bayraktar, F. (2020). Yaşlı bireylerin dijital teknolojilere uyumu: Zorluklar ve destek mekanizmaları. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 31(2), 145-162.

Selwyn, N. (2004). The information aged: A qualitative study of older adults’ use of information and communications technology. *Journal of Aging Studies*, 18(4), 369-384.
<https://doi.org/10.1016/j.jaging.2004.06.008>

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2024). *Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması*.
[https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2024-53492](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2024-53492)

Yılmaz, S. (2019). Dijital okuryazarlık düzeyinin yaşlı bireylerin yaşam kalitesi üzerindeki etkisi. *Yaşlılık Çalışmaları Dergisi*, 3(1), 33–48.